

عوامل حکمرانی بهینه در روابط بین‌الملل ورزش ایران

ماندانا رسولی^۱

سید نصرالله سجادی^۲

نسرین مصفا^۳

نازنین راسخ^۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۸/۲۷

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۱۰/۱۷

پژوهش حاضر باهدف بررسی روابط بین‌المللی ورزش ایران از منظر حکمرانی بهینه انجام شد. این تحقیق از منظر روش گردآوری داده‌ها، توصیفی است که به شکل میدانی در دو ساختار حاکمیتی عمده نظام ملی ورزش کشور یعنی وزارت ورزش و جوانان (در بخش دولتی) و کمیته ملی المپیک (در بخش غیر دولتی) به اجرا درآمد. این پژوهش از بعد هدف ادر زمره تحقیقات کاربردی است و ماهیت روش تحقیق مورد استفاده، پیمایشی در محدوده زمانی مشخص به حساب می‌آید. روش پژوهش حاضر، آمیخته است که با استفاده از تکنیک دلفی و تحلیل عامل تاییدی CFA صورت پذیرفته است. جامعه آماری تحقیق شامل تمامی دست‌اندرکاران ورزش در دو بخش دولتی (وزارت ورزش و جوانان) و غیر دولتی (نهاد عمومی غیر دولتی، کمیته ملی المپیک) بود. نمونه‌گیری در هر دو بخش به صورت کل شمار انجام شد و در نهایت، ۱۵۰ پرسشنامه کامل و صحیح مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار پژوهش شامل بررسی اسناد و مدارک، پرسشنامه محقق ساخته بر مبنای «اصول اساسی جهانی حکمرانی بهینه در المپیک و سازمان‌های ورزشی» ارائه شده توسط

E-mail: Mandirass@yahoo.com

۱. دکترای مدیریت ورزشی، پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

۲. استاد تمام، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳. استاد تمام، گروه آموزشی روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۴. دانشیار، پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران، ایران

کمپته بین‌المللی المپیک (۲۰۰۸) و مصاحبه نیمه‌ساختار یافته بود. پس از جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل آن‌ها با استفاده از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی توسط بسته‌های آماری SPSS21 و PLS نسخه ۳ انجام گرفت.

نتایج پژوهش نشان داد که شاخص‌های برازش مدل از مقدار قابل قبول و مطلوب برخوردار است و مدل تحقیق تأیید می‌شود. همچنین مقدار ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) با مقدار $0/069$ و CFI با مقدار $0/918$ به دست آمد. بارهای عاملی نشان داد که بالاترین بارعاملی مربوط به انسجام و استقلال درونی ($\lambda = 0/866$) و به ترتیب به قرار شفافیت ($\lambda = 0/850$)، پاسخگویی ($\lambda = 0/793$)، انضباط ($\lambda = 0/781$)، مسئولیت‌پذیری ($\lambda = 0/709$)، حاکمیت قانون ($\lambda = 0/651$) و مشارکت و دموکراسی ($\lambda = 0/613$) بود. الگوی حاضر می‌تواند سازمان‌های ورزشی کشور را در شناسایی اولویت‌های مربوط به روابط بین‌المللی ورزش ایران از منظر حکمرانی بهینه یاری کند و از هدر رفت سرمایه‌های مشهود و نامشهود در حوزه بین‌الملل جلوگیری نماید.

واژگان کلیدی: حکمرانی بهینه، روابط بین‌الملل و ورزش ایران

مقدمه

واژه «حکمرانی»، واژه جدیدی است که به جای واژه قدیمی «دولت» به کار می‌رود. بانک جهانی، حکمرانی را به صورت «روشی که بر اساس آن قدرت بر مدیریت اقتصادی یک کشور و منابع اجتماعی آن برای رسیدن به توسعه اعمال می‌شود» تعریف می‌کند (مبارک و آذریپوند، ۱۳۸۸). در واقع، حکمرانی سیستمی است که توسط آن سازمان‌ها مدیریت و اداره می‌شوند. حکمرانی بر روی چگونگی دستیابی سازمان به اهدافش، نوشتن قوانین و مقررات، فرآیندهای تصمیم‌گیری سازمانی، تعیین ابزارهای بهینه‌سازی و نظارت بر عملکرد و چگونگی نظارت و ارزیابی ریسک اثرگذار است (مهرابی، ۱۳۹۶). کافمن و همکارانش^۱ (۲۰۰۷) در بانک جهانی برای بیان حکمرانی شش شاخص حق اظهار نظر و پاسخ‌گویی، ثبات سیاسی، حاکمیت قانون، کنترل فساد، کیفیت بوروکراسی و اثربخشی دولت را بیان کردند و اعتقاد غالب بر این است که هر قدر در کشور، دولت پاسخ‌گوتر، کارآمدتر و ثبات سیاسی بیشتر، مقررات اضافی و هزینه‌ها کمتر و حاکمیت قانون گسترده‌تر و فساد محدودتر باشد، گفته می‌شود که حکمرانی خوب برقرار است (کافمن و همکاران، ۲۰۰۷).

از سوی دیگر، با گسترش ارتباطات بین جوامع در عرصه بین‌المللی و همکاری و توافقات در قالب نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی به عنوان کنشگران جدید، فصلی نوین در چارچوب تعاملات و روابط بین‌المللی گشوده شد که عمدتاً متمرکز بر روابط بین دولت‌ها بود (مصفا، ۱۳۹۲). سال‌ها بعد از اینکه شکل‌گیری دولت‌ها از سال ۱۶۴۸^۲، بازیگرانی غیردولتی نیز به وجود آمدند که حاکمیت آن‌ها را تحدید می‌کردند. این بازیگران، انحصار نقش دولت‌ها را در عرصه بین‌المللی شکستند. البته ظهور و حضور این بازیگران به مشروعیتی بستگی داشته و دارد که دولت‌ها به آن‌ها می‌دهند (رضایی، ۱۳۸۷). نظر به این موضوع، یکی از حوزه‌هایی که به طور مستقیم از اعمال حکمرانی خوب تأثیر می‌پذیرد، حوزه ورزش است و از نظر عموم پذیرش شده است که ساختارهای حکمرانی، تأثیر قابل توجه بر روی عملکرد سازمان‌های ورزشی دارد. برای مدت طولانی، بخش ورزش تحت نظارت خودمختاری و بدون کنترل توسط یک نهاد خارجی فعالیت می‌کرد، زیرا پیشنهاد می‌شد ورزش مستقل از سیاست و سایر سازمان‌های دولتی باشد (گیرارت و همکاران). آن دسته از سازمان‌های ورزشی که نتوانند کیفیت حکمرانی را در سازمان‌های خود ارتقا بخشیده و بسترهای اندازه‌گیری و ساز و کار سنجش آن را مفروض نکرده باشند، به سازمان‌های فاقد مقررات، مشروعیت و اثربخشی و مستعد برای حدوث موارد مغایر با کدهای اخلاقی منظور می‌شوند (گیرارت، ۲۰۱۸). در ۲۰ سال گذشته ورزش به طور چشمگیری تکامل یافته و نقل و انتقال ورزشکاران حرفه‌ای زمینه تجاری شدن ورزش را فراهم ساخته است. رویدادهای ورزشی بزرگ، میلیون‌ها بیننده و صدها هزار نفر از هواداران را به خود جلب کرده و برای مجریان مسابقات، تولید درآمد قابل توجهی داشته است. حمایت‌های مالی و فعالیت‌های تجاری نیز به صورت تصاعدی رشد کرده و به تناسب آن، علاقه رسانه‌ها به ورزش نیز روز به روز افزایش یافته است. رقابت‌های نخبگان ورزشی،

1. Kauffman

۲. امروزه قدرت کشورها بر اساس معیاری به نام «دولت ملی» تعیین می‌شود. دولت ملی به معنی جدید پس از قرارداد وستفالیایا شروع شد. پیمان وستفالی، پیمان‌نامه‌ای است که پس از پایان جنگ‌های سی ساله مذهبی در اروپا (۱۶۱۸-۱۶۴۸) میان کشورهای اروپایی در سال ۱۶۴۸ میلادی بسته شد.

3. Geeraert

تغییر سبک زندگی و دیگر ابتکارات به ترغیب مشارکت مردمی در ورزش کمک کرده، رفته رفته نقش دولت‌ها در سرمایه‌گذاری و تصمیم‌سازی سازمان‌های ورزشی کم‌رنگ‌تر شده و زمینه خودگردانی سازمان‌های ورزشی را سرعت بخشیده است (مهرابی، ۱۳۹۶). همچنین، پیوند اجتناب‌ناپذیر ورزش با سیاست نشان می‌دهد که ورزش یک ابزار حاشیه‌ای در روابط بین‌المللی نیست، بلکه می‌تواند نقش سازنده‌ای را در روابط بین‌المللی بازی کند (گودرزی و همکاران، ۱۳۹۱) در حقیقت ترکیبی از منافع عمومی، دولت‌ها و حاکمیت‌های خصوصی حاکم بر نتایج ورزشی در چالش‌های مختلف، اهمیت عمومی بالایی را برای حکمرانی ورزشی رقم می‌زند^۱ و از آنجا که توسعه روابط بین‌الملل به خودی خود از موارد بسیار مهم در سازمان‌های مختلف است، نقش سازمان‌های ورزشی نیز در توسعه روابط بین‌الملل و برقراری ارتباط مؤثر با کشورها و نهادهای بین‌المللی از سهم بالقوه و اهمیت بالایی برخوردار است (کریمی فرد، ۱۳۹۲). امروزه ضروری است که سازمان‌های ورزشی برای دست‌یابی به اهدافشان از دیپلماسی ورزشی استفاده نمایند. دیپلماسی ورزشی، مفهومی پویا است و با عنایت به توان ایفای نقش تعاملات بین‌فرهنگی در ذات ورزش، در واقع نوعی دیپلماسی فرهنگی تلقی می‌شود (مانزنریتز^۲، ۲۰۰۸) که می‌تواند ارتباطات بین‌المللی به ویژه در سازمان‌های ورزشی را بهبود بخشد. در تایید این مدعا، ملکوتیان (۱۳۸۸) در پژوهشی بیان می‌کند که ورزش و ورزشکاران گاهی به عنوان تسریع‌کننده در ایجاد رابطه میان دولت‌ها عمل کرده‌اند. جامی‌الاحمدی و همکاران (۱۳۹۳) نیز به این نتیجه رسیدند که علیرغم توجه بیشتر کشورهای جهان به مقوله دیپلماسی ورزشی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های آن برای پیشبرد صلح و گسترش چهره مثبت از کشور خود در عرصه بین‌المللی، جمهوری اسلامی ایران و دستگاه دیپلماسی کشور از ظرفیت‌های این بخش غافل بوده و ورزش و سازمان‌های ورزشی سهم زیادی در سیاست خارجی ایران ندارند.

تاثیر ورزش و سازمان‌های ورزشی در توسعه روابط بین‌الملل، پس از صدور «بیانیه هزاره سوم» نمایان‌تر شد. در پی صدور «بیانیه هزاره سوم» در سازمان ملل متحد با حضور سران ۱۸۹ کشور، این بیانیه به یکی از مرجع‌ترین اسناد توسعه‌ای تبدیل شد. بر اساس این بیانیه، سازمان‌های بین‌المللی در ابتدای هزاره سوم تبدیل به یکی از مهم‌ترین بازیگران عرصه روابط بین‌الملل با گستره تأثیرگذاری وسیعی در سطح ملی و بین‌المللی در تمامی موضوعات مبتلابه جوامع و جامعه بین‌المللی وارد شده‌اند (کریمی فرد، ۱۳۹۲). به این ترتیب، مصوبه بند پنج قطعنامه شماره ۵۵/۲ سازمان ملل متحد مشهور به «قطعنامه هزاره سوم» (۲۰۰۰) که حصول معیارهای بر شمرده (شفافیت، دموکراسی، تساوی و...) را در قالب حکمرانی خوب اشعار می‌نماید، الهام بخش مصوبات بسیار دیگری در عرصه ورزش شده است؛ چرا که «کمیته بین‌المللی المپیک»^۳ به عنوان یکی از اصلی‌ترین نهادهای بین‌المللی حاکمیتی ورزش، در خلال «سمینار خودمختاری جنبش المپیک و ورزش‌ها» در فوریه ۲۰۰۸، اصول اساسی جهانی حکمرانی بهینه در جنبش المپیک و ورزش‌ها را رسماً اعلام

1. The Transnational Governance of Sports, 2019

2. Manzenreiter

3. International Olympic Committee (IOC)

نمود (چپلت و مکونجیج^۱، ۲۰۱۳) که این مدل با توجه به نهادگرا بودن (سامتی و همکاران، ۱۳۹۰) چارچوب مفهومی قابل اتکایی را برای سنجش وضعیت و نقش سازمان‌های ورزشی در توسعه و برقراری روابط بین‌الملل به دست می‌دهد.

حال آن‌که گزارش کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی (۱۳۹۴) نشان داد که فدراسیون فوتبال در لایه‌های مختلف خود با مسائل غیراخلاقی و تخلف‌هایی چون: رشوه، تبانی، دوپینگ، شرط بندی غیرمجاز، جعل و استفاده از اسناد مجعول، تصدیق نامه‌های خلاف واقع، فرار مالیاتی، مصرف الکل، رواج خرافه‌گرایی و قراردادهای غیرواقعی دست به گریبان است که ناشی از مشکلات ساختاری اساسنامه فدراسیون، عدم نظارت و اعمال وظایف مطرح در اساسنامه از سوی مجمع فدراسیون فوتبال، سوء مدیریت و تصمیمات خلاف قانون، افزایش بی‌رویه نرخ دستمزد مربیان و بازیکنان، عملکرد ضعیف و توأم با تبعیض ارکان قضایی فدراسیون و اعمال نفوذ یا عدم اجرای احکام قطعی در بعضی از پرونده‌های مهم است (احمدزاده و همکاران^۲، ۲۰۱۲). در این زمینه، ثابت شده است که پیوستن به استانداردهای حکمرانی خوب اثر مثبت بر عملکرد و رشد سازمانی دارد و حکمرانی خوب، وسیله‌ای است تا سازمان‌های ورزشی مطمئن شوند قادر هستند ورزش خود را در یک جهان ورزشی به شدت پیچیده هدایت کنند (گرارت، ۲۰۱۳). از سوی دیگر، نتیجه عدم حکمرانی خوب در سازمان‌های ورزشی عواقب منفی بسیاری بر جامعه دارد و مراقبت از ورزش به شیوه‌های مسئولانه و شفاف، بزرگ‌ترین مسئولیت سازمان‌های ورزشی است (چاپلت و کویر مابوت^۳، ۲۰۰۸). شیوه حکمرانی غیرمؤثر نه تنها تأثیر منفی بر ورزش دارد، بلکه به‌طور کلی ضعف اعتماد به صنعت ورزش را به همراه خواهد داشت (کمیته ورزش استرالیا^۴، ۲۰۱۲). موارد اشاره شده نشان می‌دهد که سوء مدیریت همواره در ورزش وجود داشته و علت آن فراگیر نبودن استانداردهای حکمرانی خوب در سازمان‌های ورزشی بوده است. لذا به نظر می‌رسد که مدل حکمرانی بهینه بتواند به عنوان یکی از مبنای معتبر در بررسی و ارزیابی وضعیت تعاملات بین‌المللی سازمان‌های حاکمیتی ورزشی ملی که در تحقیق حاضر وزارت ورزش و جوانان (در بخش دولت) و کمیته ملی المپیک (در بخش غیردولتی) انتخاب شده‌اند، ارزشمند واقع گردد. علاوه بر این باید توجه داشت عمده سازمان‌های ورزشی بین‌المللی، قاره‌ای و ملی نیز تاکنون با وضع سیاست‌ها، راهبردها، قوانین و دستورالعمل‌ها و درج در اسناد، به این پیوستار ملحق شده‌اند. در واقع مسئله امروزین این دسته سازمان‌های ورزشی معتبر، شناسایی و توسعه مکانیزم‌های کنترل در حکمرانی است (انجمن عمومی فدراسیون‌های بین‌المللی ورزشی^۵، ۲۰۱۹). با توجه به این موارد، مهمترین سوال پژوهش حاضر این است: وضعیت ایران در تعاملات با سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی با توجه به اصول حکمرانی خوب که مورد پایش نظام حاکمیتی بین‌المللی است، چگونه و بر چه مدلی مبتنی است؟

1. Chappelet and Mjkonjic
2. Ahmadzadeh etal
3. Chappelet and Kubler-Mabbott
4. Australian Sports Commission
5. General Association of International Sport Federations "GAIFS"

روش شناسی پژوهش

این تحقیق از منظر روش گردآوری داده‌ها، توصیفی است که به شکل میدانی در دو ساختار حاکمیتی عمده نظام ملی ورزش کشور یعنی وزارت ورزش و جوانان (در بخش دولتی) و کمیته ملی المپیک (در بخش غیردولتی) به اجرا درآمد. پژوهش حاضر از بعد هدف تحقیقی کاربردی، از نظر زمان تک مقطعی و به لحاظ ماهیت روش تحقیق مورد استفاده، پیمایشی در محدوده زمانی مشخص به حساب می‌آید. روش تحقیق پژوهش، آمیخته بوده که با استفاده از تکنیک دلفی و تحلیل عامل تاییدی CFA صورت پذیرفته است. جامعه آماری تحقیق شامل تمامی دست‌اندرکاران ورزش در دو بخش دولتی (وزارت ورزش و جوانان) و غیر دولتی (نهاد عمومی غیر دولتی، کمیته ملی المپیک) بود. در بخش تعاملات ورزشی، جامعه تحقیق بخش دولتی در وزارت ورزش شامل مجموعه مدیران، مشاوران و کارشناسان حوزه‌های امور بین‌الملل (اعم از درون دستگاهی و یا کارشناسان برون ساختاری دستگاه‌های متعامل مثل وزارت امور خارجه) و توسعه ورزش قهرمانی و نمایندگان دستگاهی عضو مجامع بین‌المللی (اعم از حاضر و سابق) مرتبط بود. در کمیته ملی المپیک نیز اعضای هیئت اجرایی (اعم از حاضر و سابق)، مسئولان فدراسیون‌های ورزشی المپیک درگیر در ساختار، پرسنل و کارشناسان واحد امور بین‌الملل، مدرسان دوره‌های مدیریت روابط بین‌الملل در ورزش (کمیته و آکادمی ملی المپیک)، نمایندگان و اعضای مجامع بین‌المللی مرتبط و نیز اساتید دانشگاهی فعال مرتبط، جامعه تحقیق را تشکیل می‌دادند. نمونه‌گیری در هر مجموع به صورت کل شمار انجام شد و در نهایت ۱۵۰ پرسشنامه کامل و صحیح مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار پژوهش شامل بررسی اسناد و مدارک، پرسشنامه محقق ساخته با ۶۹ گویه در طیف لیکرت پنج درجه بر مبنای «اصول اساسی جهانی حکمرانی بهینه در المپیک و سازمان‌های ورزشی»^۱ ارائه شده توسط کمیته بین‌المللی المپیک (۲۰۰۸) و مصاحبه نیمه ساختار یافته بود. ضریب نسبی روایی محتوا (۰/۸۵) از طریق روش لاوشه با مخاطب قرار دادن ۱۸ تن از صاحب نظران مدیریت ورزشی حاصل و پایایی کل پرسشنامه (۰/۸۹) نیز طی آزمون آلفای کرونباخ به تایید اساتید متخصص و آزمون‌های مربوطه رسید. پس از جمع‌آوری داده‌ها نیز تجزیه و تحلیل آن‌ها با استفاده از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی توسط بسته‌های آماری SPSS ۲۱ و PLS نسخه ۳ انجام گرفت.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱، توزیع فراوانی و درصد فراوانی نمونه‌های تحقیق را بر اساس ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نشان می‌دهد. با توجه به جدول ۱، ۳۷/۳ درصد از نمونه زن و ۶۲/۷ درصد مرد بودند. همچنین از نظر سنی، بیشترین تعداد نمونه را افراد ۴۱ تا ۵۰ سال با درصد فراوانی ۴۴ درصد تشکیل می‌دادند. ۶۰/۷ درصد از نمونه‌ها دارای مدرک تحصیلی بودند.

1. Global Basic Principles of Good Governance in the Olympics and Sports Organizations (see www.olympic.org)

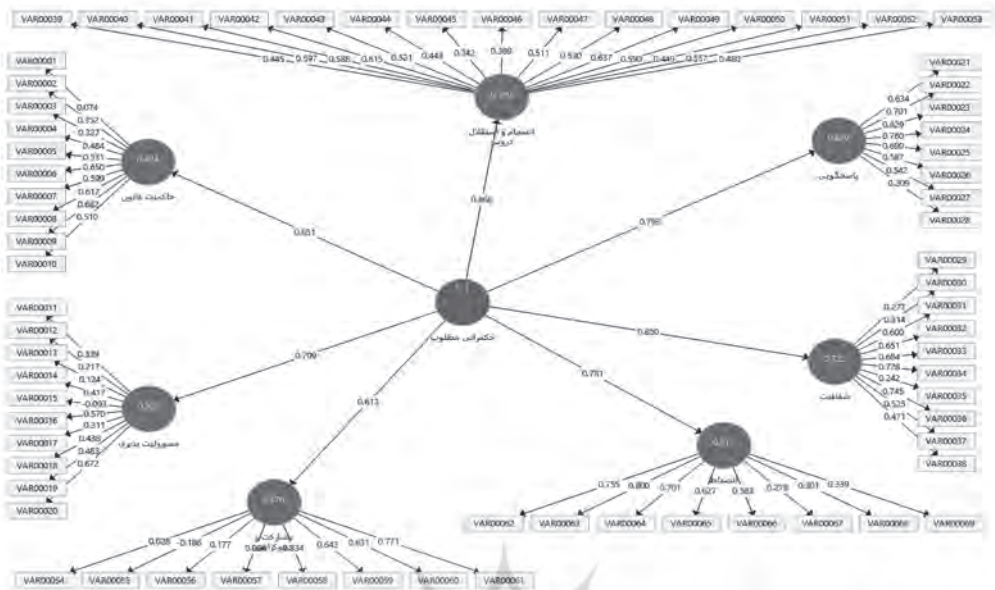
جدول ۱: توزیع فراوانی و درصد فراوانی ویژگی های جمعیت شناختی

شاخص آماری	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۵۶
	مرد	۹۴
سن	زیر ۳۰ سال	۸
	۳۱ الی ۴۰ سال	۲۴
	۴۱ الی ۵۰ سال	۶۶
	بالای ۶۰ سال	۱۳
تحصیلات	دیپلم یا فوق دیپلم	۱۷
	لیسانس	۹۱
	فوق لیسانس	۳۴
	دکتری	۸

برای بررسی طبیعی بودن توزیع متغیرهای تحقیق از آزمون کلموگروف-اسمیروف استفاده شد و نتایج نشان داد که تمام توزیع‌ها (متغیرها و مؤلفه‌ها) از لحاظ آماری نرمال می‌باشند. بر اساس عوامل هفت گانه شناسایی شده موثر بر حکمرانی مطلوب در ارتباط بین المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک، مدل عوامل موثر بر حکمرانی مطلوب در ارتباط بین المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک با توجه به این عوامل طراحی شد.

جدول ۲: مسیرهای مدل عوامل حکمرانی بهینه موثر در ارتباط بین المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک

P value	مقدار T	ضرایب رگرسیونی استاندارد	مسیرهای مدل عوامل موثر بر حکمرانی مطلوب در ارتباط بین المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک
۰/۰۰۱	۱۱/۲۳۱	۰/۸۶۶	انسجام و استقلال درونی ← حکمرانی مطلوب در ارتباط بین المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک
۰/۰۰۱	۷/۹۱۹	۰/۶۵۱	حاکمیت قانون ← حکمرانی بهینه در ارتباط بین المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک
۰/۰۰۱	۸/۳۰۶	۰/۷۰۹	مسئولیت پذیری ← حکمرانی بهینه در ارتباط بین المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک
۰/۰۰۱	۱۰/۷۳۵	۰/۸۵۰	شفافیت ← حکمرانی بهینه در ارتباط بین المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک
۰/۰۰۱	۱۰/۲۹۳	۰/۷۹۳	پاسخگویی ← حکمرانی بهینه در ارتباط بین المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک
۰/۰۰۱	۷/۵۲۱	۰/۶۱۳	مشارکت و دموکراسی ← حکمرانی بهینه در ارتباط بین المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک
۰/۰۰۱	۹/۸۹۰	۰/۷۸۱	انضباط ← حکمرانی بهینه در ارتباط بین المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک

شکل ۱: مدل عوامل موثر بر حکمرانی مطلوب در ارتباطات بین‌المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک

همان‌گونه که جدول ۲ و شکل ۱ نشان می‌دهد، نتایج حاکی از این است که همه عوامل حکمرانی بهینه موثر در ارتباط بین‌المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک شناسایی شده از مقدار T^1 و بار عاملی قابل قبول و مثبتی برخوردارند و به عنوان عوامل حکمرانی بهینه در ارتباط بین‌المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک محسوب می‌شوند. در جدول ۳، شاخص‌های نیکویی برازش مدل ارائه شده است که براساس آنها می‌توان گفت آیا مدل از برازش قابل قبولی برخوردار می‌باشد یا خیر. قبل از اینکه مقادیر شاخص‌های برازش مدل ارائه شود ابتدا این شاخص‌های معرفی و مقادیر قابل قبول برای هر شاخص بیان می‌شود (جدول ۴).

جدول ۳: معرفی شاخص‌ها و مقادیر قابل قبول برای هر شاخص

شاخص‌های برازندگی مدل مفهومی		برازش قابل قبول
Chi-Square	کای اسکوار (کای دو)	-
Degrees of Freedom (df)	درجه آزادی	-
χ^2/df	نسبت کای اسکوار به درجه آزادی	مقدار بین ۱ تا ۳
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	ریشه دوم میانگین خطای برآورد	کمتر از ۰/۰۸
Comparative of Fit Index (CFI)	شاخص برازش تطبیقی	بیشتر از ۰/۹
Normed of Fit Index (NFI)	شاخص برازش هنجار شده	بیشتر از ۰/۹
Incremental of Fit Index (IFI)	شاخص برازش افزایشی	بیشتر از ۰/۹

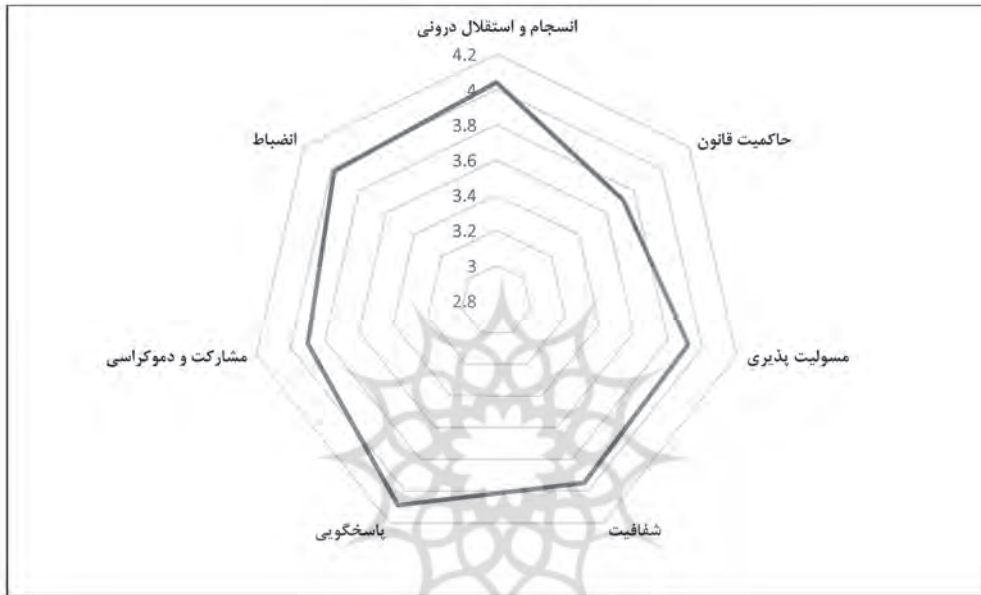
۱۰۵

جدول ۴: شاخص‌های برازش مدل عوامل حکمرانی بهینه موثر در ارتباطات بین‌المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک

شاخص‌های برازش	مقادیر شاخص‌ها	تفسیر
کای اسکوار (کای دو)	۸۲۰/۱۹	-
درجه آزادی	۴۸۰	-
نسبت کای اسکوار به درجه آزادی (χ^2/df)	۱/۷۱	مطلوب
ریشه دوم میانگین خطای برآورد (RMSEA)	۰/۰۶۹	مطلوب
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	۰/۹۱۸	مطلوب
شاخص برازش هنجار شده (NFI)	۰/۹۰۴	مطلوب
شاخص برازش افزایشی (IFI)	۰/۹۰۹	مطلوب

براساس نتایج جدول ۴ شاخص‌های برازش مدل از مقدار قابل قبول و مطلوب برخوردار است و مدل تحقیق تأیید می‌شود. مقدار ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) با مقدار $0/069$ و CFI با مقدار $0/918$ هستند.

با توجه به وضعیت عوامل حکمرانی بهینه موثر در ارتباطات بین‌المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک، نمودار زیر به دست می‌آید:

نمودار رادار عوامل حکمرانی بهینه موثر در ارتباطات بین‌المللی ورزشی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تدوین الگوی تعاملات بین‌المللی ورزشی جمهوری اسلامی ایران از منظر حکمرانی بهینه انجام شد و نتیجه تحقیق مدلی هفت مولفه‌ای شامل مولفه‌های حاکمیت قانون، مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، شفافیت، انسجام و استقلال درونی، مشارکت و دموکراسی و انضباط را به عنوان مدل تعاملات بین‌المللی ورزشی جمهوری اسلامی ایران نشان داد. نتیجه به دست آمده با بخشی از نتایج تحقیقات حسینی و همکاران (۱۳۹۶)، راسخ و جوادی پور (۱۳۹۶)، حسینی و همکاران (۱۳۹۶)، احمدی و همکاران (۱۳۹۷)، مهربایی و همکاران (۱۳۹۷)، هنری و لی (۲۰۰۴)، چاپلت و مارکونیچ (۲۰۱۳) و ماویری (۲۰۱۲) همسو بود. در تمامی تحقیقات نام برده نیز برخی از عوامل حکمرانی بهینه موثر شناسایی شدند که با برخی از عوامل شناسایی شده در این تحقیق مشابه بودند. همچنین باید توجه داشت که با توجه به بارهای عاملی به دست آمده، به ترتیب عوامل انسجام و استقلال درونی ($\lambda=0/866$)، شفافیت ($\lambda=0/850$)، پاسخگویی ($\lambda=0/793$).

انضباط ($\lambda = 0/781$)، مسئولیت پذیری ($\lambda = 0/709$)، حاکمیت قانون ($\lambda = 0/651$) و مشارکت و دموکراسی ($\lambda = 0/613$) از اهمیت و تاثیرگذاری بیشتری بر تعاملات بین المللی در ورزش کشور برخوردار هستند و گویه های هر مولفه نیز دارای بارهای عاملی متفاوتی بودند که به ترتیب اهمیت در تفسیر هر مولفه در ادامه آمده است.

در تفسیر مدل به دست آمده باید بیان داشت که با توجه به اینکه در نظام بین الملل، سازمان های ورزشی به ویژه کمیته ملی المپیک و فدراسیون های ورزشی به عنوان سازمان های غیرانتفاعی و غیر وابسته به دولت تعریف شده اند، لازم است که در ایران نیز این سازمان های ورزشی دارای انسجام و استقلال درونی باشند و از دخالت دولت در امور و تصمیمات و انتخابات و انتصابات آن ها جلوگیری شود، چرا که دخالت دولت ها در امور فدراسیون های ورزشی می تواند نقض قوانین بین المللی تلقی شود و زمینه تعلیق فدراسیون و به تبع آن، کاهش تعاملات مثبت ورزش کشور با سازمان های بین المللی را فراهم نماید. البته این موضوع به معنای عدم ارتباط و همکاری دولت با فدراسیون های ورزشی نیست، بلکه باید در عین حفظ استقلال، همکاری و تعاملات بین مجموعه سازمان های ورزشی با دولت و سیاست های دستگاه متولی ورزش کشور نیز وجود داشته باشد. در واقع، کمیته ملی المپیک و فدراسیون های ورزشی لازم است در تعامل کامل با دولت و سازمان های ورزشی دولتی، استقلال بدون قید و شرط خود را داشته و به صورت منسجم و هماهنگ با دستورالعمل های به روز IOC و فدراسیون های جهانی، به رویه سازی ساز و کارهای داخلی اقدام نمایند. همچنین، تدوین منشور اخلاق سازمانی با عنایت به ارزش ها، قوانین و فرهنگ سازمانی محیط ملی در کنار اهتمام به مصادیق اخلاق ورزشی مورد توجه در خانواده بین المللی ورزشی را در دستور کار قرار گیرد و تعاریف و مصادیق کدهای اخلاق ورزشی IOC نظیر مبارزه با دوپینگ، تبانی، دستکاری نتایج و... اطلاع رسانی و به ذی نفعان آموزش داده شود. از سوی دیگر، وجود شفافیت در سازمان ورزشی و تصمیمات مدیران آن نیز می تواند بستر حکمرانی بهینه در سازمان را مهیا نماید. در این زمینه مواردی همچون: تبیین شفاف وظایف و تکالیف واحدهای سازمانی پیرامون خط مشی های عمومی حاکمیتی بین المللی ورزش، وضع ضوابط و مقررات داخلی مدیریتی ورزشی مشخص در همراستایی با ضوابط ناظر بین المللی، ارائه اطلاعات مربوط به قواعد و توصیه های سازمان های بین المللی مرتبط به صورت مستمر و دوره ای برای ذینفعان، تبیین شرایط کاندیداتوری نفرات حوزه ملی در پست ها و مناصب بین المللی مبتنی بر توانایی و شایستگی ها، روندهای شفاف و مورد کنترل برای احراز شرایط انتخاب و ثبت نامزدی افراد در انتخابات- که در نهایت منتج به انتخاب نفرات شایسته تر می شود- مورد توجه است. تعیین شفاف رویه های مالی فعالیت های برون مرزی، نحوه تعاملات با نهادهای بین المللی با رعایت دستورالعمل های مرتبط، شفافیت عضویت ها و هزینه کرد در اعزام های ورزشی و تدوین شفاف نظام حقوق و پاداش و دیگر مزایای اعزام شوندگان (تیم ها، مسئولان، مقامات، اعضای مجامع بین المللی و...) باید در سرفصل امور مورد توجه قرار گیرد تا بر میزان شفافیت عملکردها و تصمیمات سازمانی بیفزاید. این امر از بسیاری جهات مورد توجه فدراسیون های بین المللی و نیز سازمان ها و نهادهای حاکمیتی بین المللی ورزشی از جمله IOC است.

علاوه بر موارد یاد شده، لازم است که در رعایت مسائل بین‌المللی سازمانی در سازمان‌های ورزشی کشور انضباط وجود داشته باشد که نقطه آغاز رعایت آن از سطح مدیران است و به تدریج به تمام مجموعه تسری می‌یابد. در این راستا لازم است که آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های انضباطی منطبق با قوانین و قواعد و رویه‌های بین‌المللی تدوین و تلاش شود تا آثار آن به ساز و کارهای داخلی سرایت نماید. همچنین، لازم است که تامین رویه‌های داخلی در تحقق توصیه‌های عمومی بین‌المللی نظیر حق مشارکت ورزشکاران، گروه‌های خاص ذی‌نفعان مانند بانوان و ... تسریع یابد، چرا که در صورت عدم تسریع قوانین بین‌المللی در ورزش کشور، بدون شک تعاملات بین‌المللی ورزش کشور زیر سوال می‌رود، دچار خدشه می‌شود و جایگاه ورزش کشور و نیز فدراسیون‌های ورزشی با تزلزل و مشکلات عدیده‌ای رو به رو می‌گردد.

در رتبه بعدی بار عاملی موثر، عامل پاسخگویی مطرح است. آنچه از عملکرد سازمان در این مفهوم انتظار می‌رود پاسخگو بودن مجموعه افراد نسبت به خروجی سازمان در برابر افراد، شاکله‌ها و محیط‌هایی است که به شکلی حق قضاوت در مورد رفتار و عملکرد سازمانی را دارا هستند (به عنوان مثال، پاسخگویی کمیته ملی المپیک نسبت به IOC و یا پاسخگویی بالقوه وزارت ورزش و جوانان به کمیته بین‌الدول تربیت بدنی و ورزش یونسکو^۱ و نیز مصوبات کنفرانس بین‌المللی وزرا و مقامات ارشد مسئول در امر تربیت بدنی و ورزش^۲). از این رو، پاسخگویی مستلزم وجود شرایط آزاد و امن برای پرسشگری است. در متغیرهای پنهان این عامل نیز مشخص گردید که مقامات ملی تنها خود را ملزم به پاسخگویی نسبت به قواعد و مراجع ملی می‌دانند. از طرف دیگر، وجود ناهمگونی در انطباق و پیوستن به روندهای جهانی مورد توصیه نظام‌های بین‌المللی ورزشی به جهت نبود التزام به اصل پاسخگویی مطرح است. لزوم پی‌گیری مستمر الزامات نظام‌های حاکمیتی بین‌المللی در جهت تامین روند پاسخگویی متناسب در حوزه ملی نیز مشهود است و پاسخگویی نمایندگان در مجامع بین‌المللی نسبت به مواضع سازمان ملی خود با ضعف بارزی بروز یافته که خود به عنوان عامل ضعف در دیپلماسی ورزشی به شمار می‌رود و کاستی تامین قدرت لازم در عرصه‌های تصمیم‌سازی و بازیگری در نقش حکمروایی را تایید می‌نماید.

در کنار انضباط، لازم است که تمامی مدیران و دست‌اندرکاران ورزش کشور، در قبال مسئولیت‌های خود مسئولیت‌پذیر و نسبت به فعالیت‌ها و تصمیماتشان پاسخگو باشند، زیرا این امر به اعتماد‌پذیری بین‌المللی کمک می‌کند. بدین منظور لازم است تا مسئولیت‌پذیری در توازن ارتباط با گروه‌های مخاطب تعریف شود، چرا که این موضوع می‌تواند درک تعامل با دنیا را توسعه بخشد و مسئولیت‌پذیری در حوزه ملی، انطباق با سیاست‌های سازمان‌های بین‌المللی مرتبط و پاسخگویی متناسب بدان‌ها را تسهیل نماید. اهمیت مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی به این دلیل است که مسئولیت‌پذیری داخلی با کارایی سازمانی در حوزه بین‌المللی ارتباط مستقیم دارد و عدم مسئولیت‌پذیری در از بین رفتن انسجام ملی و به تبع آن، وفاق و سازگاری با مصادیق حوزه

1. The Intergovernmental Committee for Physical Education and Sport (CIGEPS)- UNESCO

2. International Conference of Ministers and Senior Officials Responsible for Physical Education and Sport (MINEPS)

بین‌المللی نمود می‌یابد. البته باید توجه داشت که فقدان مسئولیت‌پذیری، تابعی از جانمایی غیر صحیح افراد و گماردن نفرات در سمت‌هایی نامناسب با توانایی‌های فردی در نظام بین‌المللی به خصوص کسب کرسی‌هاست. لذا لازم است در انتخاب و انتصاب افراد در پست‌های حساس سازمانی، به شایسته‌سالاری و قابلیت‌های افراد توجه ویژه شود، چرا که ضعف در مسئولیت‌پذیری، با ناآگاهی به روندها و رویه‌های ملی و بین‌المللی همراه می‌شود و موجبات عدم تعامل مناسب با سایر سازمان‌های ورزشی بین‌المللی را به همراه دارد.

همچنین، به منظور استقرار حکمرانی بهینه در سازمان‌های ورزشی کشور، لازم است که قانون بر تمامی فعالیت‌های سازمانی حکمفرما شود، چرا که در سایه قوانین و مقررات است که می‌توان به دستیابی به اهداف سازمانی و عدم سوءمدیریت در فعالیت‌های سازمانی امیدوار بود. بدین ترتیب، حکمرانی بهینه بر روی نوشتن قوانین و مقررات تأثیر می‌گذارد و موجب تنظیم مدون‌بایدها و نبایدهای الزامات حاکم بر ورزش و سازمان‌های ورزشی می‌شود که این قوانین و مقررات خود باید در چارچوب قوانین بین‌المللی ورزش و قوانین و مقررات کشور باشد. یکی از مهم‌ترین فعالیت‌ها در این زمینه، همانا پایش اساسنامه فدراسیون‌های ملی در زمینه‌های هم‌راستا با نهادهای متناظر بین‌المللی است که می‌تواند علاوه بر جلوگیری از تعلیق فدراسیون، موجبات بهبود تعاملات بین‌المللی را نیز فراهم آورد. علاوه بر اساسنامه، سایر قوانین و مقررات لازم نیز باید توسط افراد مسلط به قوانین بین‌المللی ورزش و توانمند در حوزه قانونگذاری تدوین و به مرحله اجرا گذاشته شود و در تمام بدنه سازمان‌های ورزشی حاکمیت یابد. حضور و قطعیت بسیاری از این موارد کماکان در حوزه ملی محل تامل و بهبود اساسی است.

در همین راستا و جهت استقرار حکمرانی بهینه در سازمان‌های ورزشی کشور، لازم است که سبک مدیریت مدیران سازمان‌های ورزشی به سوی مدیریت مشارکتی و ارتقای دموکراسی سوق یابد و جهت تحقق مردم‌سالاری، مشارکت عمومی ذینفعان و همراستایی قوانین ملی و قواعد دولتی با سرفصل‌های محوری نظام‌های مدیریت ورزش بین‌المللی افزایش یابد. همچنین، وجود محیط باز برای حضور نمایندگان جمیع گروه‌های ذینفعان، باید زمینه ظهور ایده‌ها و افکار مختلف برای وضع سیاست‌های حوزه ملی منطبق با محورها و برنامه‌های بین‌المللی و بهبود تعاملات بین‌المللی را فراهم آورد. بدین منظور لازم است که هسته‌های مشورتی و کارگروه‌های تخصصی جهت مداخله و مشارکت نیروهای انسانی متخصص و ذینفعان در شاکله‌های تصمیم‌سازی امور فراملی تشکیل شود و قواعد رویه‌ای و حقوق اعضا برای مشارکت در حوزه‌های مشورتی به طور دقیق و روشن تعیین گردد. تنها با انجام این امور می‌توان حس مالکیت افراد و انحصارطلبی‌های سازمانی را کاهش داد و از تضعیف انسجام ملی و مشارکت در رویه‌های نظام‌های بین‌المللی جلوگیری نمود.

در نهایت با توجه به ضعیف‌ترین عناصر احصا شده در هر عامل پیشنهاد می‌گردد:

- محتوای مقررات قانونی منبعث از نظام بین‌المللی به صورت مصرح و قابل دسترس برای همگان به طور منظم و پیگیر منتشر گردد و باید‌ها و نبایدهای آن به صورت مشخص معین شود.
- مسئولیت‌پذیری نسبت به مصادیق بین‌المللی حاکمیتی در حوزه ملی تقویت شود و حوزه‌های مسئولیتی مختلف با وفاق، سازگاری و هماهنگی در میادین بین‌المللی در جهت تحکیم انسجام ملی گام بردارند.

- اعضا و نمایندگان در مجامع بین‌المللی با آگاهی و اشراف کامل محیطی نسبت به حوزه ملی و مواضع سازمان ملی خود پاسخگو باشند.
- خط مشی‌های راهبردی و به تبع آن ارتباطات سازمان‌های ملی با سازمان‌های حاکمیتی بین‌المللی به خصوص نهادهای بین‌المللی متناظر به صورت شفاف تبیین شوند.
- همکاری و هماهنگی کمیته ملی المپیک و دولت و سیاست‌های دستگاه‌های متولی ورزش در مسیری مشخص از ارتباطات و به صورت همگام و منسجم با سیاست‌های روز نهادهای حاکمیتی بین‌المللی ورزش شکل پذیرد.
- تدوین آیین‌نامه‌های انضباطی ماخوذ، در انطباق و همراستا با قوانین و قواعد بین‌المللی باشد و اجرای مقررات و تصمیمات انضباطی برای هر فرد متأثر از احکام با امکان استیناف به مراجع قانونی صالح همراه گردد.
- به منظور حکمرانی بهینه در سازمان‌های ورزشی کشور به ویژه وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک، این سازمان‌ها با ملاحظه مولفه‌های یاد شده و نیز میزان اهمیت آن‌ها در استقرار حکمرانی، زمینه حکمرانی بهینه در سازمان و متعاقب آن، بهبود و ارتقای تعاملات بین‌المللی ورزشی را فراهم نمایند تا منطبق با روند جریانات روز بین‌المللی در قاعده‌های رسمی حاکمیتی بین‌المللی ورزشی به عنوان عنصر ملی فعال همگرا، با پتانسیل بالا در ایفای نقش بازیگر در عرصه تصمیم‌سازی بین‌المللی مطرح باشند و امکان استفاده بهینه از فرصت حاصل از زمینه ورزش در سایر مولفه‌های منتج به منافع ملی فراهم آید و نمود پیدا کند.

منابع

- جامی الاحمدی، عبدالرحمن؛ کلاشی، مازیار و کیانی، وحید. (۱۳۹۳). «نقش قهرمانان ورزشی کشورها در پیشبرد و تقویت دیپلماسی عمومی در عرصه بین‌المللی». نخستین همایش علمی انجمن تربیت بدنی و علوم ورزشی. تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- رضایی، علیرضا. (۱۳۸۷). «روندهای نظام بین‌الملل در هزاره سوم». وبلاگ دانش سیاست و روابط بین‌الملل.
- سامتی، مرتضی؛ رنجبر، همایون و محسنی، فضیلت. (۱۳۹۰). «تحلیل تأثیر شاخص‌های حکمرانی خوب بر شاخص توسعه انسانی (مطالعه موردی: کشورهای جنوب شرقی آسیا (ASEAN))». پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی. سال اول، شماره چهارم، صص ۱۸۳-۲۲۳.
- سجادی، سید نصراله. (۱۳۹۳). مدیریت روابط بین‌الملل در ورزش. تهران: نشر پیشگامان
- کریمی فرد، حسین. (۱۳۹۲). «جایگاه سازمان‌های بین‌المللی در سیاست‌های خارجه جمهوری اسلامی ایران». فصلنامه سازمان‌های بین‌المللی. سال اول، شماره چهارم، صص ۱۴۱-۱۷۸.
- گودرزی، محمود؛ اسدی، حسن و خبیری، مهدی. (۱۳۹۱). سیاست و ورزش. ساری: نشر موج قلب
- مبارک، اصغر و آذریبوند، زیبا. (۱۳۸۸). «نگاهی به شاخص‌های حکمرانی خوب از منظر اسلام و تأثیر آن بر رشد اقتصادی». فصلنامه اقتصاد اسلامی، ۹ (۳۶)، صص ۱۷۹-۲۰۸.
- مصفا، نسرین. (۱۳۹۲). «نقد کتاب سازمان‌های بین‌المللی و حکمرانی جهانی». فصلنامه سازمان‌های بین‌المللی، شماره ۴، صص ۲۳۱-۲۳۹.
- ملکوتیان، مصطفی. (۱۳۸۸). «ورزش و سیاست». فصلنامه سیاست، دوره ۳۹، شماره ۲.
- مهربانی، قاسم. (۱۳۹۶). «طراحی مدل حکمرانی در فدراسیون‌های ورزشی». رساله دکتری در رشته مدیریت و برنامه ریزی در تربیت بدنی، دانشگاه تهران، پردیس البرز.
- Ahmadzadeh, A., Dousti, M., Farzan, F. (2012). "Identifying of sport cultural challenges in Iran (Case study: Mazandaran province)". *International Journal of Sport Studies*, 2, pp: 250-254.
- Australian Sports Commission. (2012). **Sports Governance Principles**. Available from: <http://www.ausport.gov.au>.
- Chappelet, J., Kübler-Mabbott, B. (2008). **The International Olympic Committee and the Olympic system: the governance of world sport**. Routledge Global Institutions the CUNY Graduate Center, New York, pp: 1-230.
- Chappelet, JL. Mrkonjic, M. (2013). "Existing governance principles in sport: a review of published literature". Alm J. Editor. *Action for good governance in international sports organisations Final Report*. Copenhagen: Play the Game/Danish Institute for Sports Studies.
- Geeraert, Arnout. (2013). "Good Governance in International Non-Governmental Sports Organizations". Research Institute for European Policy in Sport and Physical Activity Research Group KU. Leuven, Belgium.

- Geeraert, A., Alm, J., & Groll, M. (2014). “**Good governance in international sport organizations: an analysis of the 35 Olympic sport governing bodies**”. International Journal of Sport Policy and Politics, 6(3), 281–306.
- Geeraert, Arnout. (2018). **National Sport Governance Observer**. Play the Game. Denmark.
- General Association of International Sport Federations, “GAIFS”. (2019). **Review of Governance of International Federation Member of ARIFS and AIMS**. Lausanne Switzerland.
- Kaufman, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2007). “**Governance Matters IV: Governance Indicators for 1996-2006**”. World Bank Policy Research Working, Paper No. 4280.
- Manzenreiter, Wolfram. (2008). “**Football diplomacy, Post-colonialism and Japan’s quest for normal state status**”. Sport in Society, 11(4): 417.
- Meaning, Wolfgang. (2017). **Governance in Sport Organization**. Hamburg Contemporary Economic Discussions.No.60. University of Hamburg
- School of Transnational Governance. (2019). **Policy Brief: The Transnational Governance of Sports**. European University Institute.

